

Elena Ferrante

Dagen van verlating

Vertaald door Marieke van Laake

GROTE LETTER BIBLIOTHEEK
DEVENTER

1

Op een middag in april, vlak na het eten, kondigde mijn man aan dat hij bij me weg wilde. Hij vertelde me dat terwijl we de tafel afruimden. De kinderen zaten als gewoonlijk in hun kamer te ruziën, de hond lag grommend naast de verwarming te dromen. Hij zei dat hij zich verward voelde, dat hij het soms te kwaad had en zich dan moe voelde en ontevreden, en misschien ook wel laf. Hij had het uitgebreid over ons huwelijk dat vijftien jaar had geduurd, over de kinderen, en gaf toe dat hij hun niets te verwijten had en mij evenmin. Hij gedroeg zich beheerst, zoals altijd, afgezien van een overdreven gebaar met zijn rechterhand toen hij met een kinderlijke trek op zijn gezicht uitlegde dat zachte stemmen, als een fluistering bijna, hem naar elders dreven.

De hele nacht lag ik overmand door verdriet in het grote bed na te denken. Hoe ik de afgelopen perioden van onze relatie ook afzocht, het lukte me niet er werkelijke tekenen van een crisis in te ontdekken. Ik kende hem goed, ik wist dat hij een man van bedaarde emoties was, ons huis en de rituelen van ons gezin waren onontbeerlijk voor hem. We praatten over alles, we vonden het

nog steeds fijn elkaar in de armen te nemen, elkaar te kussen, en soms kon hij zo geestig zijn dat hij me tot tranen toe aan het lachen maakte. Het leek me onmogelijk dat hij echt weg wilde gaan. Toen ik vervolgens bedacht dat hij niet één van de dingen waaraan hij gehecht was had meegenomen en dat hij zelfs de kinderen geen gedag had gezegd, wist ik zeker dat er niets ernstigs aan de hand was. Hij maakte zo'n periode door waarover je wel in boeken leest, wanneer iemand zomaar op een buitensporige manier reageert op de gewone ontevredenheid over het bestaan.

Het was hem trouwens al eerder overkomen. Doordat ik zo in mijn bed lag te woelen kwamen die periode en de gebeurtenissen van toen weer in mijn geheugen terug. Heel lang geleden, toen we pas zo'n zes maanden samen waren, had hij me na een kus gezegd dat hij me liever niet meer zag. Ik was verliefd op hem en bij die woorden doofde het vuur in mijn aderen en kreeg ik het ijskoud. Terwijl ik stond te bibberen was hij weggelopen en ik was tegen de stenen balustrade onder de Sant'Elmo-kerk naar de vale stad en de zee blijven staan kijken. Maar vijf dagen later had hij me opgelaten gebeld. Hij had zich verontschuldigd en gezegd dat hij door een gevoel van zinledigheid was overvallen. Die formulering

was me bijgebleven en ik had hem nog vaak bij mezelf herhaald.

Lange tijd daarna, bijna vijf jaar geleden, had hij haar opnieuw gebruikt. We gingen toen om met Gina, een collega van hem op de Technische Universiteit, een intelligente en ontwikkelde vrouw uit een zeer welgestelde familie, die pas kort weduwe was en een dochter van vijftien had. We waren een paar maanden daarvoor naar Turijn verhuisd, zij had voor een mooi huis voor ons gezorgd, dat uitkeek op de rivier. Op het eerste gezicht was de stad me niet bevallen, ze leek wel van staal, maar al gauw had ik ontdekt dat het prettig was om vanaf het balkon van ons huis de seizoenen te volgen: in de herfst zag je het groen van het Valentinopark geel en rood worden en de wind daarna de bomen van hun blaadjes ontdoen. Die blaadjes dwarrelden dan door de nevelige lucht en zeilden over het grijze vlak van de Po; in de lente kwam er een fris, glinsterend windje van de rivier dat de nieuwe loten en de takken van de bomen in beweging bracht.

Ik had me snel aangepast, vooral omdat moeder en dochter meteen erg hun best hadden gedaan om alles zo gemakkelijk mogelijk voor me te maken; ze hadden me wegwijs gemaakt en me meegenomen naar de meest betrouwbare win-

kels. Maar het was vriendelijkheid met een dubbele bodem geweest. Ik twijfelde er niet aan dat Gina verliefd was op Mario, ze deed veel te aanstellerig. Soms spotte ik onverbloemd met hem en zei ik: je verloofde heeft gebeld. Hij ging daar met een zeker genoegen tegenin en we lachten er samen om, maar intussen was de band met die vrouw wel steviger geworden, er ging geen dag voorbij of ze belde op. De ene keer vroeg ze hem met haar ergens naartoe te gaan, de andere keer haalde ze haar dochter erbij die geen weg wist met een opgave voor scheikunde, dan weer zocht ze een boek dat niet meer in de handel was.

Aan de andere kant wist Gina een redelijke gulheid aan de dag te leggen, ze kwam steeds met cadeautjes aan voor mij en de kinderen, ze leende me haar autootje en gaf ons dikwijls voor het weekend de sleutels van haar huis in de buurt van Cherasco. Wij namen ze graag in ontvangst, het was er fijn, ook al liepen we steeds het risico dat moeder en dochter onverwachts aan kwamen zetten en daarmee het ritme van ons gezin verstoorden. Bovendien moest elk plezier dat ons werd gedaan met een tegenprestatie worden beloond, waardoor al die vriendelijkheden een keten werden die ons gevangenield. Beetje bij beetje had Mario voor het meisje de rol

van voogd op zich genomen; hij was met al haar leraren gaan praten alsof hij de plaats van haar overleden vader had ingenomen en ook al zat hij tot over zijn oren in het werk, op een gegeven moment had hij zich toch verplicht gevoeld om haar bijles te geven in scheikunde. Wat moest ik doen? Een tijdje probeerde ik de weduwe in bedwang te houden. Het ergerde me steeds meer hoe ze mijn man in de arm nam en hem lachend iets in zijn oor fluisterde. En toen, op een dag, werd alles me ineens duidelijk. Vanuit de keukendeur had ik gezien dat de kleine Carla toen ze in de gang afscheid nam na een van hun lessen, hem in plaats van op zijn wang, op zijn mond kuste. Ineens begreep ik dat het niet de moeder was waar ik me bezorgd over moest maken, maar de dochter. Misschien zelfs zonder dat ze daar zelf erg in had probeerde het meisje, wie weet hoe lang al, te peilen hoeveel macht haar golvende lichaam, haar onrustige ogen op mijn man hadden; en hij keek naar haar zoals je vanuit een schaduwrijke plek kijkt naar een witte muur waar de zon op staat.

We hadden erover gepraat, maar rustig. Ik haat stemverheffingen en onbeheerste gebaren. De familie waaruit ik afkomstig ben maakt haar gevoelens luid en duidelijk kenbaar en ik had het

gevoel, vooral tijdens mijn puberteit, zelfs als ik zwijgend met mijn handen op mijn oren in een hoekje van ons huis in Napels zat, gedeprimeerd door het verkeerslawaai van de via Salvator Rosa, dat het leven een en al sensatie was en dat alles met een vlijmscherpe zin, met een pathetisch gebaar, in één klap duidelijk moest zijn. Daarom had ik mezelf aangeleerd om weinig en weloverwogen te praten, me nooit te haasten, nooit hard te lopen – zelfs niet om de bus te halen – en om mijn reacties zo lang mogelijk uit te stellen en de tussentijd te vullen met verbaasde blikken en onzekere glimlachjes. Mijn werk had vervolgens mijn discipline verder ontwikkeld. Ik was uit de stad vertrokken met de bedoeling er nooit terug te keren, en twee jaar lang had ik op het klachtenbureau van een luchtvaartmaatschappij gewerkt, in Rome. Tot ik na mijn huwelijk ontslag had genomen en Mario over de hele wereld was gevolgd, overal waar hij door zijn werk als ingenieur heen werd gedreven. Nieuwe plaatsen, nieuw leven. Ook om mijn angst onder controle te houden had ik er voorgoed een gewoonte van gemaakt om geduldig te wachten tot elke emotie implodeerde en de weg van de beheerste stem volgde, in mijn keel bewaakt om geen opzien te baren.

Die zelfbeheersing was onontbeerlijk gebleken tijdens onze korte huwelijks crisis. Lange slapeloze nachten hadden we discussiërend doorgebracht, rustig en zachtjes pratend om te voorkomen dat de kinderen ons zouden horen en om harde woorden te vermijden die ongeneeslijke wonden zouden kunnen veroorzaken. Mario was vaag geweest als een zieke die de symptomen niet precies weet op te sommen. Het was me nooit gelukt hem te laten zeggen wat hij voelde, wat hij wilde en wat ik te verwachten had. En toen, op een middag, was hij na het werk thuisgekomen met een uitdrukking van schrik op zijn gezicht, of misschien was het niet echte schrik maar slechts de weerschijn van de schrik die hij op mijn gezicht had gelezen. In ieder geval had hij zijn mond opengedaan om me iets te zeggen en toen, in een fractie van een seconde, besloten om iets anders te zeggen. Ik had het gemerkt, het was bijna of ik de woorden in zijn mond had zien veranderen, maar de nieuwsgierigheid naar de zinnen waarvan hij had afgezien, had ik verdreven. Het was me genoeg geweest te zien dat die nare fase voorbij was, dat het slechts een tijdelijke duizeling was geweest. Een gevoel van zinledigheid, was zijn ongewoon nadrukkelijke verklaring geweest, een herhaling van die

uitdrukking die hij jaren eerder had gebruikt. Het had hem bevangen en 't hem onmogelijk gemaakt op zijn gewone manier te zien en te voelen; maar nu was het voorbij, hij voelde geen enkele onrust meer. De dag erna had hij een einde gemaakt aan de relatie met zowel Gina als Carla, hij had de bijlessen scheikunde stopgezet en was weer de oude geworden.

Dat waren de weinige, onbeduidende onregelmatigheden geweest in het verhaal van onze liefde en die nacht ging ik elk detail ervan na. Daarna stond ik op, kwaad op de slaap die niet kwam, en zette ik kamillethee voor mezelf. Zo zat Mario in elkaar, bedacht ik, jarenlang een en al rust, zonder ook maar één moment van verwarring en dan ineens helemaal van streek door een niemendalletje. Ook nu was hij ergens door van zijn stuk gebracht, maar ik moest me geen zorgen maken, ik hoefde hem alleen maar tijd te geven om zich te hernemen. Lang bleef ik voor het raam staan dat uitkeek op het donkere park, terwijl ik mijn hoofdpijn probeerde te verlichten door mijn voorhoofd tegen het koude glas te houden. Ik kwam pas weer tot mezelf toen ik het geluid hoorde van een auto die geparkeerd werd. Ik keek naar beneden, mijn man was het niet. Ik zag de musicus van de vierde verdieping,

een zekere Carrano, die met gebogen hoofd de laan opliep met de grote kist van God weet wat voor instrument over zijn schouder. Toen hij onder de bomen van het pleintje verdwenen was, deed ik het licht uit en kroop ik terug in bed. Het was maar een kwestie van dagen, daarna zou alles weer goed komen.

2

Er ging een week voorbij en mijn man bleef niet alleen bij zijn beslissing, maar zette die nog kracht bij met een soort wrede verstandigheid.

In het begin kwam hij eens per dag naar huis, steeds op dezelfde tijd, tegen vier uur 's middags. Hij hield zich met de kinderen bezig, hij babbelde met Gianni en speelde met Ilaria en soms gingen ze met z'n drieën naar buiten met onze herdershond Otto, een doodgoeie lobbies, om hem over de paden van het park achter stokken en tennisballen aan te laten rennen.

Ik deed net of ik wat in de keuken te doen had, maar wachtte vol spanning of Mario bij me langs zou komen en me duidelijk zou maken wat zijn bedoelingen waren, me zou vertellen of hij de kluwen die hij in zijn hoofd had ontdekt wel of niet had afgewikkeld. Hij kwam, vroeg of laat,